

В. Солодка,
здобувач ступеня вищої освіти «бакалавр»
Вінницького державного педагогічного
університету імені М. Коцюбинського
V. Solodka,
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi
State Pedagogical University

СЦЕНІЧНА ТА АКТОРСЬКА МАЙСТЕРНІСТЬ – ОСНОВА МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

STAGE AND ACTING SKILLS - THE BASIS OF SKILLS OF THE FUTURE TEACHER

Анотація. У статті аналізується процес розвитку майстерності майбутнього вчителя з допомогою сценічних та акторських навичок. Вказано декілька рекомендацій для покращення педагогічної майстерності. Розкрито сутність поняття «педагогічний артистизм» як показника, що суттєво впливає на рівень педагогічної майстерності та професіоналізму.

Abstract. The article analyzes the process of developing the skills of a future teacher with the help of stage and acting skills. There are several recommendations for improving pedagogical skills. The essence of the concept of "pedagogical artistry" as an indicator that significantly affects the level of pedagogical skills and professionalism is revealed.

Ключові слова : майстерність, акторська майстерність, вчитель, сценічна майстерність.

Key words: skill, acting skill, teacher, stage skill.

Постановка проблеми. Існує багато видів професійної діяльності, які безпосередньо стосуються людини, але є серед них професії лікаря, юриста, педагога, викладача, які впливають на долю людини. Саме тому кожна з цих професій повинна бути не лише діяльністю, а й покликанням.

Вчитель дає можливість дізнатися багато нового, відчувати наскільки сильно наука та економічний розвиток впливає на життя, емоційно підготувати до пізнання, до творчості. Діяльність вчителя має ту саму природу, що й художньо-творча просвітницька діяльність акторів різних театрів.

Проаналізувавши літературу, звернули увагу на те, що в основі сценічної майстерності лежить система видатного майстра театру, вченого К. Станіславського. Система Станіславського – це не тільки як наука про акторську творчість, але й як наука про те, як, спираючись на об'єктивні закони, розвивати, збагачувати різні здібності, і не лише сценічні. Дослідженню різних аспектів педагогічної майстерності, професійну компетентність викладача приділялась належна увага вітчизняними й зарубіжними вченими, а саме: Ю. Азаровим, Ш. Амонашвілі, Є. Барбіною, Г. Брагіною, А. Биковим, С. Гончаренком, І. Зязюном, О. Капченко, В. Ковальчуком, Н. Кузьміною, Н. Кухаревим, В. Куценко, О. Лавріненко, В. Мадзігоном, А. Макаренком, Н. Моревою, Н. Ничкало, Н. Носовець, О. Обривкіною, В. Олійником, О. Пехотою, Л. Рувинським, С. Сисоєвою, В. Сластьоніним, В. Сухомлинським, Г. Хозяїновим, А. Чернявською, А. Щербаковим, М. Ярмаченком. Процес підготовки майбутніх учителів до професійної діяльності засобами театральної педагогіки висвітлювали такі дослідники як: В. Абрамян, О. Булатова, Ж. Ваганова, В. Вартанова, Л. Дубина, Ю. Єлісєнко, П. Єршов, І. Зязюн, В. Моргун, Г. Переухенко, Н. Тарасевич. Аналіз наукової літератури дозволив з'ясувати, що між педагогічною і сценічною майстерністю є багато спільного: учитель, викладач практично відіграє роль драматурга, сценариста, режисера й актора в одній особі.

Мета статті полягає в з'ясуванні впливу сценічної та акторської майстерності на вміння майбутнього вчителя.

Педагогічна майстерність – це професійне вміння оптимізувати всі види навчально-виховної діяльності, спрямовувати їх на всебічний розвиток та удосконалення особистісних якостей, що забезпечує високу організацію освітнього процесу.

«Підготовка майбутнього вчителя початкових класів неможлива без знайомства з таким унікальним видом мистецтва як театр, з його поліфункціональними можливостями впливу на особистість завдяки жанрово-стильовій багатогранності, розмаїттю тематики та змісту драматичного матеріалу, широким діапазоном емоційноінтонаційних барв, творчих ідей та задумів», - наголошує у своїх працях І. Барановська[1].

Вчитель повинен володіти педагогічною технікою, що відзначається вмінням перетворювати на апарат педагогічного впливу свої емоції, голос (тон, сила, інтонація, жести, міміку), поставу, ходу. В. Ширшов, досліджуючи особливості педагогічної комунікації вказує, що педагогічна майстерність розвивається під впливом трьох взаємозалежних факторів: педагогічної теорії, педагогічної техніки і методів роботи над матеріалом уроку й організацією його проведення. Педагогічною теорією студенти, майбутні вчителі, опановують у навчальному закладі та вдосконалюють самостійно, а от педагогічна техніка вимагає тривалого і систематичного тренування, під час якого вона доводиться до підсвідомої, рефлексивної діяльності [5].

У діяльності актора і педагога загальним є участь живої людини у процесі сприйняття іншою людиною (для актора – глядачі, слухачі; для вчителя – учні). Вчитель передає дітям не лише свої знання, а й своє ставлення до предмету, теми. Можна виділити характерні елементи, що визначають та в тій чи іншій мірі впливають на рівень педагогічної техніки вчителя:

- культура спілкування вчителя з дітьми;
- саморегуляція технічної діяльності (самоконтроль, витримка), управління внутрішнім самопочуттям;
- оволодіння увагою класу;
- виразний показ почуттів і відношень (міміка, пантоміміка, зовнішній вигляд вчителя);
- володіння мовою (голос, дихання, дикція, грамотність, інтонаційна гнучкість, емоційна виразність, тощо) [3, с. 262-263].

Загальною ознакою цих елементів є їх найтісніший зв'язок з індивідуальністю вчителя.

Розглянемо спілкування, як важливий професійний інструмент педагогічної діяльності. Спілкування – це діалог вчителів та учнів під час занять або поза ними, спрямований на створення сприятливого психологічного клімату та виконує ряд функцій; пізнання особистості, обмін інформацією, організація діяльності, обмін ролями, співпереживання, самоствердження.

Вчителю так само, як і актору бажано ознайомитися з усіма вправами для покращення дикції, висоти голосу, сили, а потім використовувати набуті знання, вміння та навички в роботі.

Найголовніша функція мови – бути виразником думок і почуттів які хочеш донести та передати присутнім, тобто голос має бути експресивним. Щоб голос добре працював, необхідно опанувати прийоми театральної педагогіки: тренувати голос, використовуючи образні уявлення для слуху, зору, нюху, дотику, м'язового почуття. Наприклад, можна уявити, що ви «тихо говорите тому, що у вас хворіє горло», «вдихаєте приємний запах», «надуваєте м'яч чи дитяче рятувальне коло», «гасите уперту свічку» тощо. Допмагають сформувати навички володіння голосом, зберегти природний тембр голосу при зміні сили, висоти і темпу мови звуконаслідувальні вправи, скоромовки, вправи з диктування. Прийом «виразного читання», який передбачає «красиве читання» віршів чи інших літературних творів з використанням: окличних і запитальних інтонацій, зниження чи підвищення сили і темпу мови, переказу образно-емоційних педагогічних ситуацій, конфліктів тощо сприяє розвитку інтонаційних властивостей голосу [4, с. 157].

Велике значення під час спілкування вчителя з дітьми мають пантоміміка і міміка. Пантоміміка – це рухи тіла, рук, ніг. Вона допомагає виділити головне, малює образ. Рівна хода, зібраність говорити про впевненість вчителя в собі, в своїх знаннях. Водночас сутулість, в'ялість свідчить про внутрішню слабкість людини, невпевненість у собі. Естетика тіла не терпить поганих звичок: переступання з ноги на ногу, звички триматися за спинку стільця, тримати в руках різні предмети, покачування тощо. Жести вчителя повинні бути органічним і стриманим, без різних змахів.

Міміка – мистецтво висловлювати свої думки, почуття, настрої, стани, діями м'язів обличчя. Жести, міміка, підсилюючи емоційну значущість інформації, активно впливають на слухачів.

Широкий діапазон почуттів демонструє посмішка на обличчі вчителя. Саме тому, у формуванні професійної майстерності необхідний тісний зв'язок теорії, методики і педагогічної техніки.

Зупинимось на важливих моментах, що пов'язані з процесом формування педагогічної майстерності вчителя:

- не можна вдосконалити свою педагогічну майстерність, не займаючись постійним вивченням власної методики, і навпаки, не можна вивчати методику, не бравшись за можливі шляхи її вдосконалення;

- не можна вдосконалити свою майстерність, не використовуючи досвід своїх колег, адже у когось може бути дотична проблематика до вашої і ви зможете почерпнути цікаві та нові знання;

- вивчення своєї методики і методики колег можливо лише при практичній діяльності (відвідування конференцій, вебінарів і т.д.);

- по-справжньому можна вивчити методику свого колеги, лише допомагаючи йому;

- вдосконалення і самовдосконалення вчителя не повинно мати меж[3. с.84].

Отже, педагогічна діяльність вчителя неможлива без опанування акторської та сценічної майстерності. Можливості акторського мистецтва застосовуються при формуванні професійної компетентності вчителя. Педагогічна діяльність дає можливість вчителю отримати психолого-педагогічні, спеціальні, методичні знання для успішного розв'язання дидактичних завдань, аналізу педагогічних ситуацій, для вибору засобів взаємодії, розвиває вміння синтезувати матеріал, знаходити для нього відповідне психо-емоційне забарвлення.

Література

1. Барановська І.Г. Педагогіка засобами театру. Zbiór raportów naukowych. „Nauka I Utworzenie XXI Stulecia: Teoria, Pratyka, Innowacje„, (29.11.2013 – 30.11.2013). Opole: Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour», 2013. Str. 10 – 13
http://конференция.com.ua/files/image/scientific_conference_23/zbornik_nauchnih_dokladov_23_3-2%20.pdf
- 2.Макаренко А.С. Твори: У 7-ми т. –Т.5. – К.: Рад. школа. - С.201, 203.
3. Педагогічна майстерність: Підручник /Л.А.Зязюн, Л.В.Крамущенко, І.Ф.Кривонос та ін.; За ред. І.А.Зязюна. – К.: Вища шк., 1997. – 349с.
4. Станиславский К.С. Работа актера над собой // Собр. соч.: В 8т. – К., 1957. – Т.3. – С.234.
5. Ширшов В.Д. Педагогическая коммуникация: Дис. ... докт. пед. наук: 13.00.01. – Екатеринбург, 1994. – 262с.

УДК 373.2.015.31:392.3

І.Сорока,

здобувач ступеня вищої освіти «магістр»

Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського

Irina Soroka,

Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi
State Pedagogical University

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ УКРАЇНСЬКИХ РОДИННО-ПОБУТОВИХ ТРАДИЦІЙ У ВИХОВНІЙ РОБОТІ З ДОШКІЛЬНИКАМИ

PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR THE EFFECTIVE USE OF UKRAINIAN FAMILY AND HOUSEHOLD TRADITIONS IN EDUCATIONAL WORK WITH PRESCHOOLERS

Анотація. У статті проаналізовано змістове наповнення освітньо-виховного впливу родинно-побутових традицій, розкрито їхні широкі функціональні можливості розв'язання складних питань морального становлення особистості дитини дошкільного віку. Виходячи з виховного, розважального і побутового значення традицій, виділено та охарактеризовано найбільш важливі функції родинно-побутових традицій: пізнавальну, комунікативну, консолідуючу і